

İşgaldan azad edilmiş ərazilərə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq Böyük Qayıdış davam etdirilir. Respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarда, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələr dən ibarət növbəti köç karvanı Ağdamdan Xocalının Seyidbəyli və Daşbulaq kəndlərinə yola salınıb. Bu mərhələdə Seyidbəyli kəndinə 18 ailə - 61 nəfər, Daşbulaq kəndinə isə 8 ailə - 24 nəfər köçürülüb.

İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələri nə əsasən, imzalanmış 10 noyabr 2020-ci il tarixli Üçtərəfli Bəyanata uyğun olaraq Xocalı şəhəri Rusiya Sülhməramlı kontingentinin nəzarəti altında olub. 19 sentyabr 2023-cü ildə aparılan lokal xarakterli antiterror əməliyyatları nəticəsində azad olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev elə həmin ilin oktyabrın 15-də Xocalı şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını ucaldıb.

Azərbaycan tarixi ədaləti bərpa edib və günahsız Xocalı qurbanlarının qisası döyüş meydanında alınıb. Artıq bu gün Xocalının qapısı üzümüzə açıqdır. Azərbaycan əzəli torpaqlarına sahibdir və Xocalıda ədalətin

Növbəti köç karvanı Xocalıda

təntənəsi yaşılanır, yeni bir dövrün başlangıcı. Ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təmin etmiş bir dövlətin müstəqillik tarixində ərazi bütövlüyü çərçivəsində baş tutmuş. Zəfər Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevi rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızın erməni işğalından azad edilməsi tariximizə əbədi həkk olundu və əzəli yurd yerlərimizə sahib olundu. Xocalı yenidən qurulur. Bildiyimiz kimi, Prezident İlham Əliyev Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının təməlini qoymuşdu. Xocalı Soyqırımı Memorialı bəşəriyyətə qarşı yönəlmış dəhşətli qətləm haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycan xalqının milli yaddaşının qorunması və soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin əbədiləşdirilməsində əhəmiyyətlidir.

Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bildirib ki, Xocalı soyqırımı abidesinin, Memorial Kompleksinin yaradılması ilə bağlı uzun illər məsələlər müzakirə edilirdi, hətta "Ana fəryadı" abidesinin yanında yer de seçilmişdi, layihə də hazırlanmışdı: "Ancad hər il mən son təsdiqimi vermirdim. Çünkü üreyimdə saxlayırdım ki, bu Memorial Kompleks Xocalıda yaradılmalıdır və belə də olud. Həmin o layihəni biz gətirdik və fevralın 26-da Xocalıda xocalılırlarla bərabər Xocalı Memorial Kompleksinin təməli qoyuldu və burada inşa ediləcək. Bütün dünya da görəcək ki, erməni vəhşiliyi nədir, bu, həqiqətdir və bunu hər kəs bilməlidir. Ermənistan özü bunu etiraf etməlidir, özü bızdən üzr istəməlidir. Ancaq bunu etmək ola bilsin ki, indiki Ermənistan rəhbərliyi - o vəhşilərin, vandalların, qanlıqların günahlarını bir qədər yumuş ola bilər. Bunu etməsə, mənəcə, Ermənistan özü heç vaxt ayağa dura bilməyəcək. Gərək, ilk növbədə, Ermənistan özü bu faciəni, bu cinayəti, hərbi cinayətini tanışın."

TARİXİ ƏRAZİLƏRDƏ ETNİK TƏMİZLƏNMƏ VƏ SOYQIRIMI

33 il bundan əvvəl ermənilər bəşəriyyət tarixində ən ağır cinayətlərdən birini - Xocalı soyqırımı tördədilər. Ermənilərin şəhərə daxil olması nəticəsində Xocalını tərk etmək məcburiyyətində qalan köməksiz insan daşnaklar tərəfindən misli görünməmiş xüsusi amansızlıqla qətlə yetirildi. Düşmən hərbi texnika və qüvvə baxımından bir neçə dəfə çox olduğundan, Xocalı şəhəri işğal edildi. Az bir vaxt ərzində şəhərdə böyük miqyaslı yanğınlar baş verdi, şəhər tamamile alovə büründü. Evlər-eşiklərə od vuruldu, torpaq al qana qərq edildi. Düşmən rəhm dileyən qocaya, xəstəyə, qadına aman vermedi. Uşaqlar valideynlerinin gözleri qarşısında xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilirdilər. Aramızda gülə yağışından qurtulub ayağıyalın, bəşəriyyət halda meşələrə, dağlara üz tutanların çoxusu yolda dondu, qar uçqunlarına düşdü. Bəşəriyyətin ən qədim yaşayış məskənlərindən olan Xocalı bir gecənin içərisində yerlə yeksan edildi. Qanlı qırğından sağ qalan əhalilərə qazçılar, meşələrə qazçılar. Dinc əhalilərə təqib edən silahlı ermənilər onları gülleleyir, əla keçənlərə amansız işğəncələrlə divan tuturdular. Xocalı soyqırımının nəticələri çox dəhşətli idi. Cinayət cəzasız qalmamalıdır. Ermənistanın hərbi-siyasi təcavüzü dünya ictimaiyyəti tərəfindən ittiham edilməlidir.

Qeyd edək ki, o ərəfədəki vəziyyət bir-birə yaranmayıb. Bu münaqışa ilə bağlı ermənilərin apardıqları hazırlığın nəticəsi idi. Xocalının coğrafi mövqeyi elə idi ki, bu rayona gəlmək üçün ermənilər yaşayış iki-üç məntəqədən keçmək lazımdı. Yəni Xocalı, bütünlükdə, erməni yaşayış məntəqələ-

rinin mühəsirəsində idi. Belə ki, 5 kilometr məsafədən şərqdə Əsgəran ididir, yuxarıda - 10 km məsafədə Xankəndi və ətrafda 20-dən çox erməni yaşayış məntəqələri yerləşirdi. Xocalıya hücuma gələn xüsusi telimətlənmış və silahlanmış canlı qüvvənin qarşısında Xocalı müdafiəcilerinin əlində bir əl pulemyotu, ov tüfəngləri, bir neçə avtomat silahı var idi. Son ana qədər vətəni tərk etmədilər. Vətəni qoyub çıxmış xocalılıların heysiyyatına toxunurdu. Xocalı faciəsi zamanı şəhid olanların əksəriyyəti dinc əhalisi oldu. Yəni qocalar, uşaqlar və qadınlar.

Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı yürüdülən soyqırımı siyasetinin tarixi esrləri əhatə edir. Hadisələri ardıcılıqla izləsek, gərək ki, Azərbaycanın başına getirilən olaylar tarixdə, demək olar ki, eyni sənədli üzr cərəyan edib. Artıq dərk edirik ki, ermənilər tarixən təkçə bızlərə qarşı deyil, bütün türk dünyasına qarşı torpaq iddiaları ilə çıxış edib və indi də etməkdəirlər. Belə ki, tarixi reallıqlar, bizə deməyə əsas verir ki, 1905-1907, 1918-1920, 1948-1953-cü illərdə Cənubi Qafqazdakı tarixi ərazilərində etnik təmizlənmə və soyqırımı siyasetinə məruz qalan yüz minlərlə Azərbaycan türkləri erməni

daşnakları tərəfindən kütləvi surətdə qətlə yetirilmiş və ata-baba yurdlarından deportasiya edilmişlər.

Xocalı soyqırımının əsl hüquqi qiymətini alması və dünyadan beşə bir cinayətdən xəbərdar olması ilə bağlı milli səviyyədə adımlar Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin hakimiyətə qayıdışından sonra atılmışdır. Milli Məclisin 1994-cü il 24 fevral tarixli qərarı ilə fevralın 26-sı Xocalı Soyqırımı Günü elan edilmiş və bu barədə beynəlxalq teşkilatlara məlumat verilmişdir.

Dövlət qurumları, xaricdə yaşayış soydaşlarımız, vətəndaş cəmiyyəti institutları, xüsusən, Heydər Əliyev Fondu Xocalı soyqırımının unudulmaması və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınması üçün əzmlə fəaliyyət göstərmişlər. Xocalı soyqırımının beynəlxalq səviyyədə tanınılması məqsədilə Heydər Əliyev Fondu dəstəyi ilə 2008-ci ilde başladılmış "Xocalıya ədalət!" maarifləndirmə kampaniyası çərçivəsində dönya-nın bir çox ölkələrində Xocalı faciəsi ilə bağlı məlumatlılıq artırılmış, bir sıra tədbirlər, təqdimatlar, sərgilər keçirilmiş, kitab və məqalələr dərc edilmişdir.

Həmin kampaniya sayəsində 18 ölkənin qanunverici orqanı, ABŞ-nın 24 ştatı, həm-

çinin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Türk Dövlətləri Təşkilatı Xocalıda baş vermiş faciəni soyqırımı kimi tanmış və pisləmişdir. Həzirdə xarici ölkələrdə Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə ucalılmış 10 abidə mövcuddur.

12 MIN NƏFƏRLİK ŞƏHƏR

Bu gün Xocalı yenidən qurulur. Artıq Xocalının geləcək inkişafı ilə bağlı Baş planı da hazırlanıb. Baş Planın əsasən, ilk mərhələdə 12 min nəfərlik şəhər planlaşdırılır. Eyni zamanda, ehtiyat üçün də ərazilər saxlanılır. Xocalı bir regional mərkəz kimi davamlı sürətde inkişaf etməlidir. Burada həm bütün zəruri sosial, inzibati xidmətlər, mədəni mühit yaradılacaq, ticaret, ictimai iaşə fəaliyyətləri üçün geniş imkanlar, təbiətə daim təmasa imkan veren rekreasiya əraziləri demək olar ki, bütün şəhər boyu, yaşlı məkanlarla əlaqələndirilmiş komfortlu yaşayış əraziləri nəzərdə tutulub. Şəhər mühitinin canlandırıb yeni nəqliyyat qoşşağı vacib rol oynayacaq, mobilliyi artıracaq. Bu, həmçinin şəhərdə iqtisadiyyatın, sahibkarlığın inkişafına da xüsusi təkan verəcək. Bütün bunlar dinamik inkişafı təmin edən iqtisadi şəxsləndirməye imkan verəcək.. Xocalının Baş planını hazırlayarkən ilk növbədə, onun regiondakı mövqeyə də nəzərə alınıb. Bura strateji mövqeyə malikdir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI